

Transformeer statische informatie in actieve kennis

BUSINESS MIND MAPPING

Mind mapping is een techniek die het leven eenvoudiger maakt, dat is althans de mening van de auteur. Het kan ook in een zakelijke setting voordelen opleveren. Mind mapping is een hulpmiddel waarmee u uw potentieel en dat van uw medewerkers beter kunt benutten. Het is een handig middel om organisatie-thema's duidelijk te maken. De auteur beschrijft hoe visual mapping werkt en wat de voordelen ervan kunnen zijn.

DOOR HANS TERHURNE

Ooit hielpen landkaarten nieuw land en vreemde volkeren te ontdekken. In het informatietijdperk vergroten andere *visual mapping tools* de snelheid en efficiency waarmee individuen en groepen nieuwe kennis identificeren en verbindingen leggen met wat al bekend is.

Visual mapping vormt een natuurlijke brug tussen ons brein en een steeds complexer wordende omgeving. Het is een directere weg om denkpatronen en -concepten weer te geven en te communiceren. De weergave van ons brein is geen lineaire tekst; het is een grafisch weergegeven denkproces. Hersenonderzoek wijst uit dat ons brein vooral visueel is ingesteld, het 'mapt' op een natuurlijke manier de signalen die ons bereiken. We ontvangen rond de 70 procent van alle informatie via onze ogen. Ons geheugen verbetert en de betekenis van informatie wordt duidelijker door informatie te visualiseren.

Expert David Hyerle beschrijft in zijn boek *Visual Tools for Transforming Information into Knowledge* drie vormen van *visual tools*:

- ~ *brainstorm webs*, om het creatieve brein te faciliteren (o.a. mind mapping);
- ~ *graphic organizers*, voor meer analytische activiteiten; en
- ~ *concept mapping*, om het creatieve en analytische denken te integreren.

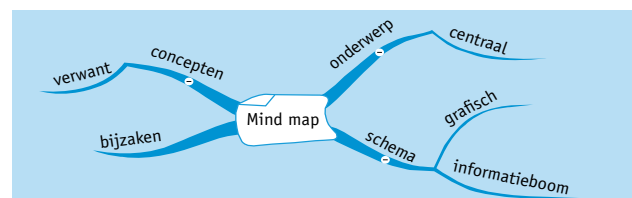
Visual maps zijn tools om intellectuele processen weer te geven; het clusteren van de verschillende complexe experimentele

stappen. Ze representeren deze stappen, alternatieven, keuzemomenten en paden rond het verkrijgen en produceren van kennis.

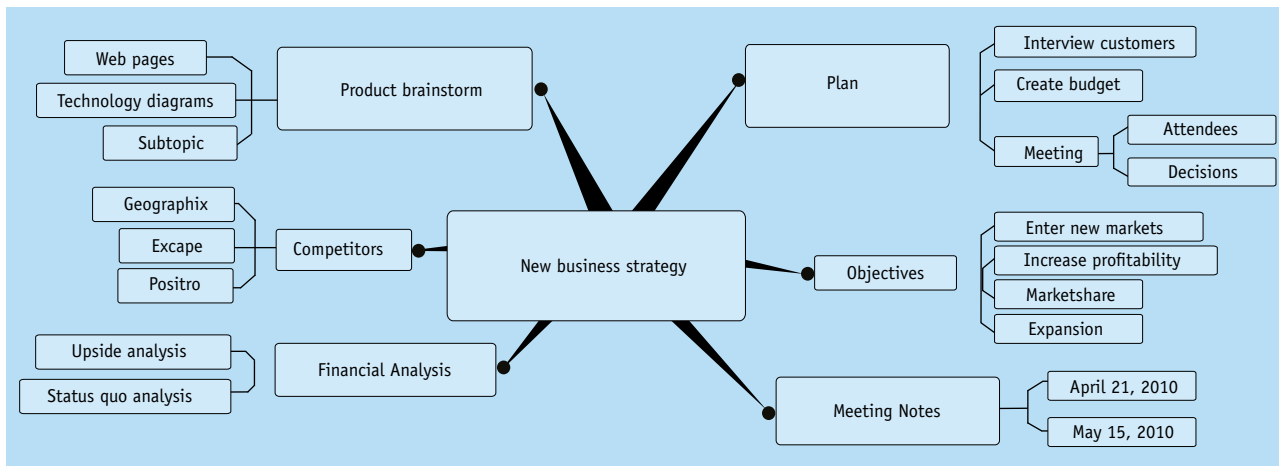
Daniel Pink geeft in zijn boek *Een compleet nieuw brein* aan dat we in een periode zitten van creatief en conceptueel denken. *Visual mapping tools* passen in dat beeld.

Buzan en de hersenhelften

Een van de technieken om onze linker- én rechterhersen helft beter te gebruiken, beter overzicht te houden, informatie efficiënter te verwerken en sneller te leren is mind mapping. Tony Buzan is degene die zich sinds de jaren zeventig van de vorige eeuw onvermoeibaar inzet om mind mapping te propageren. En met succes, want intussen is het een visual mapping tool die door honderden miljoenen mensen wereldwijd wordt gebruikt. Tony Buzan leert ons dat het van belang is beide hersenhelften te gebruiken, om daarmee het nuttig effect met een factor vijf à tien te versterken. Vooral het verder ontwikkelen van de rechterhersen helft verdient onze aandacht.

Figuur 1
Standaardstructuur van een mind map

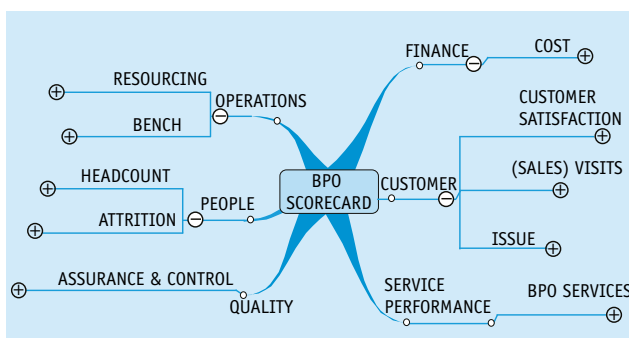

Figuur 2
Voorbeeld van een mind map voor een nieuwe bedrijfsstrategie

Wat is mind mapping?

Wanneer we in Wikipedia het woord ‘mind map’ opzoeken staat er: ‘Een mind map is een grafisch schema (of informatieboom), dat vertrekt van een centraal onderwerp en daaraan bijzaken en verwante concepten linkt.’ Niet meteen iets om enthousiast van te worden. Het zal er wel aan liggen dat woorden slechts 7 procent van onze communicatie vormen. Wanneer we het visualiseren, wordt het al wat duidelijker. Een mind map (zie figuur 1) is een kaart van iemands gedachten, een ruimtelijk netwerk van sleutelwoorden, organische vormen, symbolen en kleuren. Bij mind mapping is plaats voor nevensporen. Elk idee heeft mogelijkheden tot nieuwe aanknopingspunten, waardoor de ‘geheugenkaart’ vanzelf groeit.

Een aansprekend recent voorbeeld is het oplossen van een moord. Toen het onderzoekende rechteam in een tunnelvisie vastliep en een andere groep alle informatie rond de moord nog eens in de vorm van een mind map vastlegde, zag men ineens verbanden die daarvoor over het hoofd waren gezien.

Figuur 3
Voorbeeld van een mind map voor het outsourcen van bedrijfsprocessen

Op de computer

Al meer dan twintig jaar bestaat er mind map-software. Voor Tony Buzan was dat tot voor kort geen mind mapping zoals hij het bedoelt. Het gaat niet alleen om het structureren van gedachten, maar ook om het daarbij behorende proces en het stimuleren van de rechter hersenhelft. Op de computer is mind mapping wellicht gemakkelijker, maar het kan ten koste gaan van het (rechter)breinproces. De figuren 2 en 3 zijn voorbeelden hoe met behulp van software business maps kunnen worden aangemaakt.

Op de computer is mind mapping wellicht gemakkelijker, maar het kan ten koste gaan van het (rechter)breinproces

Het aantal softwarepakketten voor mind mapping – gratis, tegen eenmalige kosten of als abonnement – voor zowel desktop als web-based groeit hard. Rond de veertig pakketten zijn er intussen verkrijgbaar. Enkele bekendere (tenminste in mijn optiek) zijn:
 ~ *MindManager*: een van de duurste, maar ook meest uitgebreide mind map-softwarepakketten voor met name zakelijke omgevingen (vergaande integratie met MS Office);
 ~ *iMindMap*: het enige pakket dat volgens Tony Buzan aan zijn criteria van mind mapping voldoet;
 ~ *MindMeister*: een comfortabel web-based pakket – mind mappen met anderen ergens op de wereld!;
 ~ *XMind*: de basisversie is gratis en krachtig. Er bestaat zelfs een versie op usb-stick die op een willekeurige pc gebruikt kan worden. Wanneer de basisversie niet meer voldoende

is, bestaat de mogelijkheid om naar een abonnementversie over te stappen;

~ *FreeMind*: een prima en gratis pakket op basis van Java;

~ *NovaMind*: ook te installeren op de eigen server van een organisatie.

20 redenen om een mind map te maken

Ons brein werkt niet lineair. Het werkt vanuit centrale beelden en sleutelwoorden en denkt dan gelijktijdig in verschillende richtingen. In zijn boek *The Mindmap Book* noemt Tony Buzan dat *radiant thinking*, ofwel 'stralend denken'.

Er zijn vele redenen om mind mapping te gebruiken. Alleen al de 20 procent tijdswinst bij persoonlijk gebruik (een halve dag per week) zou voor velen voldoende reden kunnen zijn om zich met deze techniek te gaan bezighouden. Nog twintig goede redenen zijn:

- ~ 1. optimaal gebruik van beide hersenhelften;
- ~ 2. mind mapping genereert openheid en creativiteit. Je wordt een betere probleemoplosser;
- ~ 3. onthouden en leren wordt eenvoudiger;
- ~ 4. complexe ideeën en concepten worden helderder geformuleerd en beter gecommuniceerd;
- ~ 5. aanzienlijke tijdsbesparing bij bijvoorbeeld rapportages, ontwerp van procedures en projectmanagement;
- ~ 6. het identificeren, prioriteren en bewaken van projecttaken;
- ~ 7. verbetering van de interne communicatie;
- ~ 8. visualiseren bevordert begrip en voorkomt misverstanden;
- ~ 9. het uitwisselen van ideeën met klanten wordt verbeterd;
- ~ 10. je ziet het bos en de bomen tegelijkertijd;
- ~ 11. het is ongelooflijk flexibel;
- ~ 12. het identificeren van *gaps* in informatie;
- ~ 13. het is een prima tool om na te denken over je denken;
- ~ 14. meer georganiseerd werken;
- ~ 15. het genereert *betrokkenheid* en *commitment* wanneer 'het plaatje' gezamenlijk wordt ingevuld;
- ~ 16. geeft inzicht in huidige marktsegmenten en de verbanden;
- ~ 17. maak een mind map van medewerkers, hun rollen en verantwoordelijkheden;
- ~ 18. ondersteunend bij scenarioplanning;
- ~ 19. het beschrijven en begrijpen van *context*. Wij denken aan die ene context, terwijl onze hersenen de context hebben samengesteld uit tal van associaties en onderlinge verbanden;
- ~ 20. uitbeelden van herinneringen.

Naast nieuwe ideeën is een mind map ook een goede manier om herinneringen op te roepen en vast te leggen. Denk niet alleen aan een feestje, een speciaal gezinsuitje, activiteiten met vrienden of schoolse activiteiten die hebben plaatsgevonden, maar ook aan het vastleggen van een missie- en visiesessie van de organisatie en de resultaten van een brainstorm met alle medewerkers.

Zoeken op internet naar 'mind map software' levert bijna tien miljoen hits op en het zoeken naar 'mind map images' levert bijna veertig miljoen mind maps in alle vormen en maten op.

Woorden vormen slechts 7 procent van onze communicatie

Valkuilen

Mind mapping is een techniek die het (werk)leven eenvoudiger maakt. Het is wel belangrijk om enkele valkuilen te vermijden:

- ~ *te veel details*: soms is het beter meerdere mind maps te maken rond een specifiek thema;
- ~ *geen consistent gebruik van kleuren, iconen e.d.*: dan is de mind map voor jezelf op enig moment niet meer duidelijk, maar nog veel belangrijker is dit wanneer mind maps in teamverband worden gemaakt of gepresenteerd worden aan anderen;
- ~ *mind maps met alleen tekst*: daarmee doe je je rechterhersenhelft tekort en daarmee uiteraard ook de mogelijk verrassende effecten van mind mapping;
- ~ *te grote, complexe mind maps*: die zijn, zeker wanneer deze ook voor anderen bestemd zijn, niet meer te overzien en te managen;
- ~ *werkelijke complexiteit is niet altijd zichtbaar*: soms kunnen mind maps een eenvoud veronderstellen die er in werkelijkheid niet is. Achter het trefwoord op een tak kan een hele wereld schuilgaan.

Voor wie is mind mappen geschikt?

Mind mapping kan een uitkomst zijn voor iedereen die ontevreden is over zijn huidige wijze van aantekeningen maken. Degene die getraind is in het maken van mind maps zal zowel sneller als overzichtelijker aantekeningen maken.

Situaties waarin mind mappen een grote hulp is:

- ~ structureren van teksten (voorbereiden van presentaties en trainingen, schrijven van een artikel of boek);
- ~ samenvatten (boeken, lezingen, seminars, presentaties);
- ~ projectmanagement (zowel individueel als in teamverband);
- ~ acquisitie (voorbereiding en rapportage van klantenbezoeken);
- ~ organisatie (meetings, beurzen, klantensessies);
- ~ kwaliteitsmanagement (het oplossen van problemen, het ontwerpen van procedures);
- ~ brainstormen (met klanten, medewerkers, leveranciers);
- ~ kennis structureren en leren;
- ~ ontwerpen van internetsites;
- ~ ...en overall waar verder (schriftelijk) nadenken of het maken van notities gebruikelijk is.

In 12 stappen naar de perfecte mind map op papier

- ~ 1. Focus. Werk in een lichte en vriendelijke omgeving en zorg ervoor dat je niet wordt gestoord. Schakel Twitter, e-mail, Facebook e.d. uit. Zorg voor een opgeruimd werkvlak en een goede conditie.
- ~ 2. Gebruik blanco papier, bij voorkeur A3-formaat en overdwars (landscape). Wanneer de creativiteit groter is mag het natuurlijk ook een rol bruin papier zijn!
- ~ 3. Het centrale thema/vraagstuk neemt in een mind map een belangrijke plaats in. Start in het midden en gebruik een passende afbeelding in kleur om de aandacht te vangen.
- ~ 4. Teken takken rond het centrum, maak daarbij gebruik van hoofdletters en verschillende kleuren. Beperk het aantal hoofdtakken tot circa zeven. Ons kortetermijngeheugen kan ongeveer zeven informatie-elementen tegelijkertijd bevatten. Schrijf op de tak en maak de takken zo lang als de woorden zijn. Je leest een mind map als een klok. Begin om 1 uur.
- ~ 5. Gebruik enkele woorden of heel korte zinnen.
- ~ 6. Bouw verder aan de mind map met subtakken, opnieuw met de lengte van het woord. Maak gebruik van organische vormen, om daarmee vooral je rechterhersenhelft te stimuleren. Schrijf enigszins horizontaal zodat je het blad papier niet voortdurend hoeft te draaien. Schrijf alles op wat bij je opkomt – geen ja, maar ...
- ~ 7. Maak gebruik van kleuren, symbolen en tekeningen om zaken te laten opvallen, je rechterhersenhelft actief te houden en overzicht te houden.
- ~ 8. Volg je creativiteit. Laat je niet afremmen door dat plaatje in het midden – dat was slechts je startpunt!
- ~ 9. Omcirkel delen van de mind map om verbanden duidelijk te maken, maar doe dat pas wanneer de mind map compleet is. Je brein ziet het als 'afronding' en stopt dus vanzelf met verder associëren.
- ~ 10. Verbind items wanneer er een verband is.
- ~ 11. Ga kriskras te werk, gewoon zoals je brein je ingeeft (dat werkt tenslotte niet lineair).
- ~ 12. Neem de tijd! Voordat een mind map compleet is ben je soms uren, dagen, weken of zelfs maanden verder. Het is goed mogelijk dat je onderweg de mind map nog eens opnieuw zult tekenen.

Mind mapping is niet voor iedereen. Wanneer je nooit iets plant, schrijft, onderzoekt, organiseert, leert of denkt, dan kun je wellicht zonder. En wanneer je iets niet begrijpt, tenzij het gepresenteerd wordt op vier pagina's dichtbeschreven tekst, dan pak je het nooit op.

Mind mapping is een techniek die het (werk)leven eenvoudiger maakt

Ten slotte

Voor zakelijk gebruik is mind mapping een krachtig hulpmiddel om op een natuurlijke en eenvoudige manier beide hersenhelften te gebruiken en daarmee het potentieel van ons en onze medewerkers aanzienlijk beter te benutten.

Zoals gezegd: het is een hulpmiddel. Naast in individuele situaties, zetten we het in bij onze activiteiten in scenarioplanningssessies, bij brainstormen, het live vastleggen wat er tijdens bijeenkomsten van organisaties gebeurt, etc. Wanneer een proces in kaart gebracht moet worden is *process mapping* een betere tool en voor het nemen van beslissingen komt *decision mapping* in aanmerking. Wanneer er geen sprake is van een centraal thema, maar de samenhang tussen diverse zaken helder moet worden, past misschien *concept mapping* en voor financiële trends een staafdiagram (dat dan wel weer opgenomen kan worden in een mind map!).

Hans Terhurne maakt, naast andere visual mapping tools al meer dan twintig jaar gebruik van mind mapping. Naast visual mapping vormen de dialoog en creatieve denktechnieken voor hem de belangrijkste ingrediënten om organisatiethema's helder te krijgen en daarmee betrokkenheid en commitment te genereren.

Literatuur

- ~ Buzan, T. en B. Buzan (1994), *The Mind Map Book*, Penguin Group.
- ~ Hyerle, D. (2009), *Visual Tools for Transforming Information into Knowledge*, Thousand Oaks, Corwin Press.
- ~ Pink, D.H (2009), *Een compleet nieuw brein*, Business Contact.